

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Zielonej Górze
ul. Kopernika 1 65-063 Zielona Góra
tel. (68) 324 73 90, 324 74 11
fax (68) 325 37 45
e-mail sekretariat.zgora@lwkz.pl
www.lwkz.pl

Zielona Góra,

28 -02- 2018

ZN.5142.2.2018 [BOD]

**Fundacja Archeologiczna
ul. Ceramiczna 2
65-954 Zielona Góra**

DECYZJA

Na podstawie art. 91 ust. 4 pkt. 4, art. 89 p. 2, art. 36 ust. 1 p. 1, art. 36 ust. 3, art. 7 p.1 i art. 6 ust. 1 p. 1 lit. b lit. c, ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. - Dz. U. z 2017 r., nr 2187, ze zm.) oraz § 13, § 14 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2017 r., nr 1265) oraz art. 104 ustawy z dnia 14.06.1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 – t.j.) po rozpatrzeniu wniosku złożonego przez Fundację Archeologiczną z siedzibą w Zielonej Górze, w imieniu której wystąpił pełnomocnik - Pani Agnieszka Afanasik, reprezentująca Pracownię Projektową Alfa z siedzibą w Gorzowie Wlkp.

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków udziela pozwolenia

na prowadzenie badań konserwatorskich, prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy **dawnym kościele ewangelickim zlokalizowanym na działce o nr ewid. 348 przy ul. Kościelnej 5 w Bytomiu Odrzańskim, wpisanym do rejestru zabytków pod nr 413 oraz robót budowlanych na terenie zespołu urbanistyczno – krajobrazowym miasta Bytomia Odrzańskiego, wpisanego do rejestru zabytków pod nr 69 i 2168, w następującym zakresie:**

I. dach:

1. demontaż pokrycia dachowego w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie dachówki karpiówki;
2. oczyszczenie zdemontowanej dachówki parą wodną wspomaganą preparatem chemicznym oraz nasączenie środkiem hydrofobizującym;
3. demontaż konstrukcji więźby dachowej;
4. demontaż drewnianej profilowanej belki międzypółcieniowej dachu mansardowego oraz oczyszczenie, uzupełnienie ubytków drewna i odtworzenie brakujących odcinków wraz z malowaniem;

Należy przeprowadzić badania konserwatorskie nawarstwień malarskich w celu określenia historycznego wykończenia powierzchni belki.

Wyniki badań należy przedstawiać do akceptacji Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków (dalej LWKZ)

5. zabezpieczenie i demontaż historycznych elementów stropu z dekoracją malarską;

Prace należy prowadzić pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.

6. odtworzenie drewnianej konstrukcji więźby dachowej dachu mansardowego z wprowadzeniem belek stalowych;
7. budowa lukarn w dolnej połaci dachu mansardowego z półokrągłymi zadaszeniami, krytymi blachą ocynkowaną w kolorze szarym, układaną na rąbek stojący;

Należy uzgodnić z LWKZ formę wykończenia zewnętrznego fasady lukarn.

8. montaż obróbek blacharskich oraz rynien i rur spustowych z blachy tytanowo – cynkowej;
9. montaż pokrycia dachowego z dachówki karpiówki układanej w łuskę z wykorzystaniem starej i nowej dachówki;

Przed przystąpieniem do ww. prac należy uzgodnić LWKZ wzór i kolorystykę dachówek i gąsiorów.

Należy wprowadzać dachówki mieszane w celu zróżnicowania kolorystycznego.

Sposób ułożenia mieszanych dachówek należy uzgodnić z LWKZ;

Przed przystąpieniem do ułożenia zdemontowanej, historycznej dachówki należy uzgodnić z LWKZ połacie na których ma być wprowadzona.

10. budowa komina we wschodniej połaci dachowej;
11. montaż wyłazu dachowego we wschodniej połaci wraz ze stopniami i ławą kominiarską w kolorze dachówki
12. montaż instalacji odgromowej;

II. elewacje korpusu:

1. rozbiórka uszkodzonego fragmentu ściany południowej (od gzymsu wieńczącego do poziomego parapetu okien I piętra), a następnie odtworzenie z analogicznego materiału;
2. przemurowanie fragmentu fundamentu w narożu północno-wschodnim po 2,0 m długości w każdym kierunku;
3. wzmocnienie pęknięć ściany wschodniej metodą zszywania prętami stalowymi;
4. wzmocnienie pękniętych nadproży łukowych metodą zszywania prętami stalowymi;
5. naprawa pękniętych naroży na wysokość ok. 1,5 m od poziomu terenu metodą zszywania prętami stalowymi;
6. wykonanie zewnętrznej izolacji pionowej z folii kubełkowej oraz zabezpieczenie partii styku muru z gruntem mineralną zaprawą uszczelniającą;

Prace należy poprzedzić rozpoznaniem właściwego poziomu i ukształtowania terenu oraz historycznych warstw izolacyjnych wokół murów budowli.

Przed przystąpieniem do prac należy przedstawić projekt wykonawczy wykonania izolacji pionowych.

7. wykucie wszystkich zamurowanych otworów okiennych w przyziemiu i na I piętrze elewacji zachodniej z przywróceniem ich historycznego kształtu;
8. zamurowanie otworów okiennych (2 szt.) na I piętrze elewacji wschodniej z pozostawieniem blend;
9. zamurowanie nisz i otworu drzwiowego na parterze elewacji południowej z wykorzystaniem otworów okiennych;
10. wykonanie parapetów z blachy tytanowo-cynkowej w naturalnym kolorze;
Okapniki blaszanych parapetów należy wykonać w sposób nawiązujący do historycznych. Formę okapników należy uzgodnić z LWKZ.
11. zamontowanie w blendach na elewacji wschodniej czerpni i wyrzutni powietrza instalacji wentylacji mechanicznej;
12. zamontowanie drewnianych rolet żaluzjowych w kolorze stolarki okiennej;
13. zamurowanie otworów w przyziemiu przejścia pomiędzy korpusem a wieżą;
14. wymiana stolarki drzwiowej i okiennej na nową, drewnianą, odtwarzającą podziały i formę historyczną;

Historyczną stolarkę drzwiową należy zabezpieczyć i poddać badaniom konserwatorskim przez osobę posiadającą wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy w celu oceny stopnia zachowania substancji zabytkowej. Po wykonaniu badań konserwatorskich zostanie podjęta przez LWKZ decyzja dotycząca miejsca przechowywania i sposobu ekspozycji stolarki.

Przed przystąpieniem do ww. prac należy wykonać i przedstawić do pisemnej akceptacji przez LWKZ model stolarki (fragment lub całe okno w drewnie) wraz z próbą kolorystyczną na podkładzie drewnianym i rodzajem szklenia;

15. wykonanie tynków renowacyjnych w strefie cokołu zgodnie z instrukcją WTA wraz z odtworzeniem detalu architektonicznego (profilowania);

Przed przystąpieniem do prac tynkarskich należy przedstawić do akceptacji LWKZ przykład wykonania profilu cokołu oraz elementów detalu architektonicznego (bazy pilastrów) w jego strefie.

16. hydrofobizacja partii cokołowej;

17. usunięcie wtórnych tynków cementowych oraz zniszczonych i zasolonych tynków nie posiadających wartości zabytkowych na elewacjach, z wyłączeniem historycznego detalu architektonicznego;

Przed przystąpieniem do prac należy zinwentaryzować detal architektoniczny w formie rysunkowej lub przy użyciu nowoczesnych metod np. skanera 3d, z uwzględnieniem profilowania i przedstawić do akceptacji LWKZ.

Prace należy prowadzić pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.

W przypadku natrafienia na ślady historycznych nawarstwień malarskich lub tynkarskich oraz przekształceń zabytku, które nie zostały udokumentowane podczas wcześniejszych badań, należy przeprowadzić badania architektoniczne i konserwatorskie, na które należy uzyskać pozwolenie LWKZ.

W przypadku odsłonięcia historycznych nawarstwień tynkarskich lub malarskich o wartościach zabytkowych należy przeprowadzić prace konserwatorskie zgodnie z programem prac konserwatorskich opracowanym przez mgr Paulinę Celecką i mgr Michała Błażejewskiego.

18. wzmocnienie uszkodzonych partii ceglanego muru;

19. dezynfekcja murowanego podłoża elewacji;

20. wykonanie nowych wypraw tynkarskich przy użyciu zapraw wapienno-trasowych;

Przed przystąpieniem należy uzgodnić z LWKZ próby fakturowe tynków (detal – gładki, tło – fakturowe).

21. zabezpieczenie i naprawa historycznego detalu architektonicznego (profilowane gzymsy) oraz odtworzenie brakujących elementów detalu architektonicznego, metodą ciągnioną w zaprawie przy użyciu szablonu wraz ze scaleniem fakturowym z partiami historycznego detalu;

Profile należy odtworzyć wg istniejących profili ciągnionych oraz na podstawie analogii.

Przed przystąpieniem do prac należy przedstawić do akceptacji LWKZ próby profilowania każdego typu detalu architektonicznego.

Przed przystąpieniem do prac przy splywach wolutowych w zwieńczeniu ścian szczytowych oraz portalu w elewacji zachodniej należy przedstawić LWKZ projekt wykonawczy.

Prace należy wykonywać pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.

22. zabezpieczenie poziomych występów muru zaprawą izolującą;
23. malowanie elewacji farbami krzemoorganicznymi wg projektu kolorystyki ustalonej na podstawie badań konserwatorskich;

Przed przystąpieniem do malowania zatwierdzenie przez LWKZ kolorystyki na podstawie prób kolorystycznych.

III. elewacje wieży i łącznika:

1. wykonanie tynków renowacyjnych w strefie cokołu zgodnie z instrukcją WTA wraz z odtworzeniem detalu architektonicznego (profilowania);

Przed przystąpieniem do prac tynkarskich należy przedstawić do akceptacji LWKZ przykład wykonania profilu cokołu oraz elementów detalu architektonicznego (bazy pilastrów) w jego strefie.

2. hydrofobizacja partii cokołowej;
3. usunięcie wtórnych tynków cementowych oraz zniszczonych i zasolonych tynków nie posiadających wartości zabytkowych z wyłączeniem historycznego detalu architektonicznego;

Przed przystąpieniem do prac należy zinwentaryzować detal architektoniczny w formie rysunkowej z uwzględnieniem profilowania lub przy użyciu nowoczesnych metod np. skanera 3d i przedstawić do akceptacji LWKZ.

Prace należy prowadzić pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.

W przypadku natrafienia na ślady historycznych nawarstwień tynkarskich lub malarskich, które nie zostały udokumentowane podczas wcześniejszych badań, należy przeprowadzić badania konserwatorskie, na które należy uzyskać pozwolenie LWKZ.

W przypadku odsłonięcia historycznych nawarstwień tynkarskich lub malarskich o wartościach zabytkowych należy przeprowadzić prace konserwatorskie zgodnie z programem prac konserwatorskich opracowanym przez mgr Paulinę Celecką i mgr Michała Błażejewskiego.

4. wzmocnienie uszkodzonych partii ceglanego muru;
5. dezynfekcja murowanego podłoża elewacji;
6. wykonanie nowych wypraw tynkarskich przy użyciu zapraw mineralnych;
Należy wykonać gładką fakturę zaprawy. Przed przystąpieniem do prac zatwierdzić próby tynkowania przez LWKZ.

7. zabezpieczenie i naprawa historycznego detalu architektonicznego oraz odtworzenie brakujących elementów detalu architektonicznego, metodą ciągnioną w zaprawie przy użyciu szablonu wraz ze scaleniem fakturowym z partiami historycznego detalu;

Profile należy odtworzyć wg istniejących profili ciągnionych oraz na podstawie analogii.

Przed przystąpieniem do prac należy przedstawić do akceptacji LWKZ próby profilowania każdego typu detalu architektonicznego.

Przed przystąpieniem do prac przy splywach wolutowych w zwieńczeniu ścian szczytowych należy przedstawić LWKZ rysunek wykonawczy.

Prace należy wykonywać pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.

8. zabezpieczenie poziomych występów muru zaprawą izolującą;
9. malowanie elewacji farbami krzemoorganicznymi wg projektu kolorystyki;
Przed przystąpieniem do malowania należy wykonać próby kolorystyczne oraz przedstawić do akceptacji przez LWKZ.

IV. wnętrze:

- a) zdemontowanie drewnianej konstrukcji empor wraz z podbudową kamienną;
Prace należy wykonywać w sposób nieuszkodzający poszczególnych elementów drewnianej konstrukcji i elementów kamiennych.
Niniejsze pozwolenie nie obejmuje prac konserwatorskich przy ww. elementach, na które należy uzyskać odrębne pozwolenie LWKZ.
- b) przeniesienie drewnianych słupów z kamiennymi podstawami pod ściany obwodowe;
Przed przystąpieniem do prac należy uzgodnić z LWKZ sposób montażu słupów i ich ekspozycji.
- c) usunięcie istniejących posadzek wraz z podbudową do głębokości ok. 50 cm;
Należy udokumentować i poddać badaniom konserwatorskim odsłonięte strefy z historycznymi nawarstwieniami malarskimi lub tynkarskimi na ścianach, filarach znajdujące się poniżej poziomu posadzki.
Badania konserwatorskie winna wykonać osoba posiadająca wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.
W przypadku historycznych posadzek należy uwzględnić ich wykorzystanie lub ekspozycje w obiekcie w miejscu uzgodnionym przez LWKZ.
- d) wzmocnienie fundamentów pod murowanymi filarami chóru, poprzez wykonanie po obu stronach wieńców żelbetowych;
- e) rozbiórka stóp fundamentowych pozostałych filarów i budowa nowych stóp fundamentowych żelbetowych na warstwie betonu;
- f) budowa wewnętrznej konstrukcji szkieletowej złożonej z żelbetowych i stalowych słupów nośnych i żelbetowych stropów płytowych z wieńcem żelbetowym obwodowym na poziomie każdego stropu;
Przed przystąpieniem do przygotowania w istniejących murach obwodowych miejsc osadzenia projektowanej konstrukcji żelbetowej, należy przeprowadzić badania konserwatorskie historycznych nawarstwień malarskich i tynkarskich;
- g) wzmocnienie istniejących dwóch filarów chóru na poziomie parteru poprzez wykonanie rdzenia żelbetowego obudowanego cegłą;
Prace należy wykonywać pod nadzorem osoby posiadającej wykształcenie i doświadczenie w zakresie konserwacji i restauracji zabytków, zgodnie z art. 37 cyt. wyżej ustawy.
- h) budowę windy osobowej i towarowej oraz żelbetowych klatek schodowych;
- i) wykucie w przyziemiu ściany wschodniej zamurowanych otworów drzwiowych prowadzących do zakrystii;
- j) wykonanie otworu drzwiowego w ścianie wschodniej na wysokości I piętra;
- k) budowa ścian z bloczków silka i bloczków gazobetonowych;
- l) wykonanie tynków mineralnych na bazie wapna na istniejących historycznych ścianach oraz murowanych filarach chóru;
Przed przystąpieniem do prac należy przeprowadzić badania konserwatorskie historycznych nawarstwień malarskich i tynkarskich.
W przypadku natrafienia na historyczne warstwy malarskie należy przeprowadzić ich konserwację oraz ustalić z LWKZ zakres ich ekspozycji.
- m) wykonanie tynków cementowo-wapiennych na nowych ścianach i sufitach;
- n) montaż sufitów podwieszanych z płyt gipsowo-kartonowych na parterze i I piętrze;
- o) wykonanie okładzin z płyt gipsowo-kartonowych na poddaszu;
- p) montaż paneli podłogowych w pokojach gościnnych;
- q) wykonanie posadzek z terakoty w sanitariatach oraz z gresu w kuchniach i archiwum;

Przed zakupieniem materiału LWKZ przedstawić do akceptacji LWKZ wzór płytek oraz projekt wykonawczy ułożenia posadzek nowych i historycznych.

- V. odbudowie przy elewacji wschodniej podpiwniczonej przybudówki o bryle nawiązującej do dawnej zakrystii, nakrytej trójspadowym dachem krytym dachówką karpiówką.
- VI. wykonanie wewnętrznych instalacji (elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, gazowej, wentylacji mechanicznej)

W przypadku kolizji tras instalacji z odsłoniętymi podczas badań konserwatorskich historycznymi nawarstwieniami malarskimi lub tynkarskimi, przeznaczonymi do ekspozycji należy wykonać projekty zamienne tras instalacji.

- VII. budowie zewnętrznych instalacji: wodociągowej ze studnią wodomierzową, kanalizacji sanitarnej, gazu, elektrycznej.

- VIII. portalu w elewacji północnej:

1. badania konserwatorskie:

- a. z zakresu historii, historii sztuki, ikonografii,
- b) petrograficzne (materiałoznawcze szlifu cienkiego piaskowca),
- c) stopnia zasolenia,
- d) pobranie prób warstw malarskich (w przypadku odnalezienia na powierzchni elementów portalu pozostałości polichromii wykonanie analiz mikrokryskaloskopowych pobranych próbek).

Podjęcie dalszych czynności warunkuje się pisemną akceptacją przedłożonego w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Zielonej Górze pisemnego opracowania zawierającego:

- wyniki badań obiektu z zakresu historii i historii sztuki,
- wyniki badań technologiczno – konserwatorskich,
- interpretację ww. badań wraz z wnioskami, w odniesieniu do historii obiektu i datowania warstw,
- określenie warstw technologicznych proponowanych do usunięcia wraz z uzasadnieniem i podaniem wybranej na podstawie prób metody ich usuwania.

2. prace konserwatorskie i restauratorskie:

- a) wstępne oczyszczenie powierzchni obiektu w celu rozpoznania stanu zachowania poszczególnych jego elementów;
- b) rozebranie podłoża wzdłuż portalu, w celu określenia stanu zachowania fundamentów obiektu a także identyfikacji elementów portalu zakrytych w czasie przebudowy ulicy biegnącej wzdłuż północnej elewacji ww. zabytku;
- c) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej fundamentów oraz dolnych elementów portalu;

Sposób wykonania oraz zastosowane materiały do izolacji należy przedstawić w formie pisemnej do zatwierdzenia LWKZ.

Należy uwzględnić dostosowanie poziomu nawierzchni chodnika do poziomu historycznej ekspozycji portalu.

- d) zabezpieczenie popękanych i odspajających się fragmentów obiektu poprzez podklejenie złuszczeń roztworem Primalu AC 33 bądź stabilizacja mechaniczna (np. podklinowanie, zblokowanie rozporowe);
- e) podklejenie łuszczących się warstw historycznej polichromii poprzez zastosowanie roztworu żywicy kopolimeru akrylowego Paraloid B72 w toluenie, roztworu Primalu;
- f) dezynfekcja obiektu preparatem LICHENICIDA 246 Bresciani (1% roztwór w etanolu);
- g) wzmocnienie osłabionych partii kamieni preparatem na bazie żywicy krzemooorganicznej KSE 300 Remmers;
- h) usunięcie wtórnych, wadliwych zapraw oraz wykonanych rekonstrukcji niespełniających obecnie swych funkcji ochronnych i estetycznych;

- i) oczyszczenie powierzchni kamienia (strumieniem sprężonego powietrza, a także parą wodną, miękkimi gumkami syntetycznymi, części spoiście oraz o mało rozbudowanej ornamentyce wodą pod ciśnieniem, być może zaistnieje potrzeba zastosowania środków chemicznych wspomagających zabieg oczyszczania, nie wykluczam także użycia metod mechanicznych – skalpele, noże, kamienie ściernie do usuwania zapraw cementowych i trudno usuwalnych nawarstwień);
- j) odsalanie kamienia metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska, usuwanie plam po spoiwie olejnym. (okłady ligninowe) lub w przypadku pozostałości spoiwa olejnego na drodze jego zmydlenia przy zastosowaniu preparatu na bazie wody amoniakalnej;
- k) usuwanie plam po nawarstwieńiach o charakterze organicznym – roztwór perhydrolu, podchlorynu wapnia;
- l) uzupełnienie ubytków kamienia oraz rekonstrukcja rzeźbiarska brakujących fragmentów - uzupełnienie drobnych ubytków kamienia odpowiednio przygotowaną, barwioną w masie zaprawą mineralną na bazie piasku szklarskiego oraz białego cementu portlandzkiego marki 350; rekonstrukcja większych ubytków metodą odkucia w kamieniu (piaskowcu) dobranym kolorystycznie oraz fakturalnie do oryginalnych elementów portalu;
- m) uzupełnianie fug między kamieniami zaprawą mineralną na bazie wapna trasowego i odpowiednio przygotowanej mieszanki kruszyw kwarcowych (piasku) dostosowana kolorystycznie do oryginalnych wypełnień;
- n) prowadzenie wzdłuż brzegów portalu szczeliny dylatacyjnej lub innej formy izolacji przeciwilgociowej mającej na celu odcięcie kamieni od tynkarskiego opracowania murów obiektu.
- o) scalanie kolorystyczne farbami na bazie spoiwa silikatowego metodą punktowania i lawowania, laserunkową farbą na bazie spoiwa krzemianowego oraz pigmentów.
W przypadku rekonstrukcji kolorystycznej kartuszy herbowych przed przystąpieniem do prac należy przedstawić do akceptacji LWKZ projekt kolorystyki w oparciu o wyniki badań nawarstwień malarskich lub w przypadku niezachowanych nawarstwień malarskich, analizę heraldyczną oraz ikonograficzną.
- p) hydrofobizacja portalu;
- q) wykonanie opierzenia blacharskiego na gzymsie wieńczącym portal z blachy ołowianej;
- r) naprawa lub wymiana tynku na murowanych elementach portalu po uprzednim rozpoznaniu stratygrafii nawarstwień tynkarsko malarskich zachowanych obecnie na podmurowaniu.

Niniejsze pozwolenie nie obejmuje:

1. badań konserwatorskich historycznych nawarstwień malarskich i tynkarskich we wnętrzu korpusu głównego; badań konserwatorskich, prac konserwatorskich i restauratorskich przy historycznej stolarce drzwiowej w elewacji północnej oraz tablicy erekcyjnej w elewacji wieży, tablicy epitafijnej we wnętrzu, elementów drewnianych empor i elementów sufitu z dekoracją malarską we wnętrzu kościoła.
2. robót budowlanych: we wnętrzu wieży, przy hełmie wieży, budowy oranżerii nad przejściem pomiędzy wieżą a korpusem głównym, budowy przyłączy instalacji: kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, gazowej, elektrycznej, zagospodarowania terenu w granicach ww. nieruchomości.

Ww. prace wymagają odrębnego pozwolenia Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w trybie decyzji administracyjnej

Termin ważności pozwolenia: 30 grudnia 2020 r.

Zakres i sposób prowadzonych prac określają:

1. *Projekt budowlany* opracowany przez mgr inż. Agnieszkę Afanasik, mgr inż. arch. Agatę Mordacz, mgr inż. Annę Banaś, mgr inż. Mirosława Skupa, mgr inż. Bogusława Dombeka, mgr inż. Marka Nowaka, mgr inż. Krzysztofa Habierę, mgr inż. Krzysztofa Szajerka w styczniu 2018 r.
2. *Program prac konserwatorskich* opracowany przez mgr Tomasza Filara, w lutym 2018r.
3. *Program prac konserwatorskich*, zawarte w: *Dokumentacji badań konserwatorskich, Zbór ewangelicki w Bytomiu Odrzańskim 1614-1616* opracowane przez mgr Paulinę Cielecką mgr Michała Błażejewskiego, w 2010 r.

Niniejsze pozwolenie, stosownie do § 13, § 14 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r., wydaje się pod warunkiem spełnienia przez Inwestora następującego obowiązku:

- zawiadomienia o terminie rozpoczęcia i zakończenia robót budowlanych i prac konserwatorskich i restauratorskich;
- niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia robót budowlanych oraz podejmowanych działań,
- **prowadzenia robót pod nadzorem osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje oraz doświadczenie w zakresie konserwacji zabytków** zgodnie z art. 37 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
Dane osoby nadzorującą należy wskazać Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi zabytków na 14 dni przed przystąpieniem do prac.
- prowadzenia badań konserwatorskich, prac konserwatorskich i restauratorskich przez osobę posiadającą kwalifikacje o których mowa w art. 37 a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki lub konserwacji zabytków oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru lub inwentarza muzeum będącego instytucją kultury
 - przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków imienia, nazwiska i adresu osoby prowadzącej badania konserwatorskie oraz prace konserwatorskie i restauratorskie oraz dokumentów o których mowa w art. 37a cyt. wyżej ustawy nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót.
- kierowania robotami budowlanymi oraz nadzoru inwestorskiego przez osoby posiadające kwalifikacje o których mowa w art. 37 c ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami): robotami budowlanymi kieruje albo nadzór inwestorski wykonuje, przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru osoba, która posiada uprawnienia budowlane określone przepisami Prawa budowlanego oraz która przez co najmniej 18 miesięcy brała udział w robotach budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru lub inwentarza muzeum będącego instytucją kultury
 - przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków imion, nazwisk i adresów tych osób oraz dokumentów o których mowa w art. 37 cyt. wyżej ustawy nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót.
- podczas prowadzenia prac ziemnych zapewnienia przez Inwestora, zgodnie z art. 31 ust. 1a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami **badania archeologicznych**, na które zgodnie z art. 36 ust 1 pkt 5 wyżej cyt. ustawy, należy uzyskać pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w trybie

decyzji administracyjnej. Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych należy uzyskać co najmniej 14 dni przed podjęciem robót budowlanych określonych w niniejszym pozwoleniu;

- dokonania odbioru końcowego robót budowlanych, badań konserwatorskich, prac konserwatorskich i restauratorskich objętych pozwoleniem z udziałem wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- podjęcia innych działań określonych w sentencji niniejszej decyzji, które zapobiegną uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

u z a s a d n i e n i e

W związku z wnioskiem złożonym w dniu 31.01.2018 r. przez Fundację Archeologiczną z siedzibą w Zielonej Górze, w imieniu której wystąpił pełnomocnik Pani Agnieszka Afanasik Pracownia Projektowa Alfa w Gorzowie Wlkp., wszczęte zostało postępowanie administracyjne w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich oraz robót budowlanych w ramach polegającej na adaptacji budynku dawnego kościoła ewangelickiego w Bytomiu Odrzańskim (dz. ewid. nr 348).

Ww. kościół poewangelicki wpisany jest do rejestru zabytków pod nr 413. Zabytek podlega ochronie prawnej na podstawie art. 6 p. 1 lit c oraz art. 7 p. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z art. 36 ust. 1 p. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzenie badań konserwatorskich, prac konserwatorskich i restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w trybie decyzji administracyjnej.

W 2009 r. na zlecenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przeprowadzone zostały badania architektoniczne. Wnioski konserwatorskie wynikające z badań architektonicznych zawarte zostały w dokumentacji *Wyniki badań architektonicznych oraz wnioskach konserwatorskich* opracowanych przez dr inż. arch. Andrzeja Legendziewicza. Natomiast w 2010 r. mgr Paulina Celecka i mgr Michał Błazejewski przeprowadzili sondażowe badania konserwatorskie, których wyniki i wnioski wraz z programami prac konserwatorskich zawarte zostały w *Dokumentacji badań konserwatorskich zboru ewangelickiego w Bytomiu Odrzańskim*. Zarówno wyniki badań architektonicznych, jak i konserwatorskich stanowią podstawowe rozpoznanie substancji zabytkowej, które uwarunkowują prawidłowe postępowanie podczas działań przy ww. zabytku.

Kościół poewangelicki w Bytomiu Odrzańskim wzniesiony został w latach 1744-1746. Budowla w dużej części posiada w swej strukturze części murów późnorenesansowego gimnazjum Schönaicha. W latach 1859-1860 przy narożniku północno – zachodnim wzniesiona została wieża z łącznikiem. W II poł. XIX w. przebudowano drewniane empory we wnętrzu oraz nadano klasycystyczny wystrój elewacji. Budowla posiada zachowany późnorenesansowy kamienny portal obejmujący duży, zamknięty łukiem otwór drzwiowy. Nad nim, w płycinie, znajdują się dwa kartusze herbowe z herbami rodu Schoenaich-Carolath. Drugi portal, o prostszej formie architektonicznej, znajduje się w elewacji zachodniej. We wnętrzu zachowana jest historyczna drewniana konstrukcja empor.

Na podstawie analizy złożonego wniosku stwierdzono, że planowane prace obejmować będą remont i adaptację ww. zabytku na Archiwum Archeologiczne, Centrum Historyczno-Kulturalne i Regionalną Izbę Historyczną. W ramach prac przewidziano naprawę uszkodzonej konstrukcji murywanej ścian, odtworzenie zniszczonej konstrukcji dachu, wykonanie nowych pomieszczeń we wnętrzu, a także badania konserwatorskie, prace konserwatorskie i restauratorskie przy portalu w elewacji północnej. Stan zachowania zabytku jest bardzo zły. Realizacja inwestycji pozwoli na ponowne zagospodarowanie nieużytkowanego obiektu oraz na zabezpieczenie substancji zabytkowej, a także odtworzenie historycznego układu i wyglądu elewacji wraz z konserwacją i restauracją historycznej substancji.

Z uwagi na fakt, iż inwestycja dotyczy szczególnie cennego zabytku w sentencji niniejszej decyzji wprowadzono dodatkowe warunki. Do ich wprowadzenia upoważniają wojewódzkiego konserwatora zabytków m.in. § 14 ust. 2 pkt. 5 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. określający obowiązek podjęcia działań, które zapobiegną uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku, a także zapisy art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, że ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapobieżenie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku. Warunki dotyczą m.in. przeprowadzenia prób poprzedzających wykonanie określonych prac lub przedstawienia szczegółów wykonawczych. Ponadto wprowadzony został warunek zapewnienia badań archeologicznych podczas prac ziemnych w trakcie inwestycji, na które zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 5 wyżej cyt. ustawy, należy uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Powyższy warunek wynika z faktu, iż na terenie inwestycji zlokalizowane są zabytki archeologiczne, w szczególności relikty dawnego późnorennesansowego gimnazjum. W przypadku planowanej inwestycji istnieje realne zagrożenie, iż podczas prowadzenia prac ziemnych zabytki archeologiczne zostaną uszkodzone lub zniszczone. Na podstawie art. 31 ust. 1a pkt 2 osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Na podstawie art. 31 ust. 2 cyt. ustawy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w ust. 1a, ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Wobec powyższego na podstawie art. 91 ust. 4 pkt. 4, art. 89 p. 2, art. 36 ust. 1 p. 1, art. 36 ust. 3, art. 7 p.1 i art. 6 ust. 1 p. 1 lit. b lit. c, ustawy z dn. 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz art. 104 ustawy z dnia 14.06.1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego, orzeczono jak w sentencji.

Jednocześnie informuje się, że:

1. uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego /art. 36 ust. 8 ustawy z dn. 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
2. zgodnie z § 14 ust. 1 p. 6 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. postępowanie w sprawie wydane pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
3. w trakcie realizacji inwestycji należy zapewnić ochronę przed uszkodzeniem koron, pni oraz korzeni drzew będących w zasięgu pracy sprzętu budowlanego. Zgodnie z art. 87a ust. 1. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz.142 - t.j.) prace ziemne oraz inne prace wykonywane ręcznie, z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, wykonywane w obrębie korzeni, pnia lub korony drzewa lub w obrębie korzeni lub pędów krzewu, przeprowadza się w sposób najmniej szkodzący drzewom lub krzewom. Z kolei w myśl art. 88 ust 1 w powiązaniu z art. 90 ust. 1 wyżej cytowanej ustawy *wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza karę pieniężną za usunięcie drzewa lub krzewu bez wymaganego zezwolenia, bez zgody posiadacza nieruchomości, za zniszczenie drzewa lub krzewu oraz uszkodzenie drzewa spowodowane wykonywaniem prac w obrębie korony drzewa. Czynności o których mowa*

w art. 83-89, w zakresie, w jakim wykonywane są one przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, w odniesieniu do nieruchomości będących własnością gminy, wykonuje starosta.

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowe w Warszawie za moim pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z zadaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

Zgodnie z art. 107d ustawy z dn. 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: kto bez pozwolenia albo niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł.

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW

dr Barbara Bieliniś-Kopeć

Otrzymuje:

1. Adresat, na adres pełnomocnika Pani Agnieszka Afanasik, Pracownia Projektowa „Alfa” ul. Dowbora-Muśnickiego 21, 66-400 Gorzów Wlkp. wraz z 4 egz. proj. budowlanego – oznaczonego i opieczetowanego znakiem pisma.
a/a (1065) D. 36.1.1 adud

Dokonano zapłaty opłaty skarbowej w wysokości 82 zł
tytułem wydania decyzji na rachunek
Urzędu Miasta w Zielonej Górze w dniu 31.01.2018.r.
St. inspektor ochrony zabytków Alicja Duda